
DÜNYA'DA ve TÜRKİYE'DE GÖÇ YÖNETİMİ

Enver Günay
Dilek Atılğan
Emine Serin

ÖZET

Göç, insanlık tarihinde yol açtığı sosyal, siyasal ve ekonomik sonuçlardan dolayı çok boyutlu incelenmesi gereken bir olgudur. Göç hareketleri uzun yıllar boyunca sadece göç eden bireyler ve grupları değil, aynı zamanda göç edilen yerde bulunan yerleşik toplulukları etkilediğinden dolayı dünyanın önemli siyasal, sosyal ve ekonomik konusu haline gelmiştir. Neden ve sonuçlarının yanında etkilediği ve etkilendiği toplumların yapısı bakımından ülkelerin ön gördükleri göç politikaları ve uygulamaları da tartışılması gereken bir durum haline almıştır.

Bu araştırmada göç olgusu farklı yöntemlerle ele alınarak negatif ve pozitif yönleri ortaya konulmuştur. Göçü doğuran nedenler incelenmiş, göç çeşitleri ve göçün etkileri ülkeler arasındaki farklılıklar göz ardı edilmeden analiz edilmiştir. Dünya'da ve Türkiye'de göç yönetimi ve göçmenlere karşı tutum ve göçmen hakları, politika ve kriterler incelenerek Türkiye'deki göç yönetimi ve göçmen hakları konusunda dünya ile bir karşılaştırma yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Göç, Dünya'da göç, Göç Yönetimi

MIGRATION MANAGEMENT IN THE WORLD AND TURKEY

ABSTRACT

Migration is a social problem due to the social, political and economic reasons it has caused in the history of humanity that needs to be investigated multi-dimensionally. Migration movements have become the most important issue in the world for many years, not only because of migrating individuals and groups, but also because of the effects on immigrated settlements as well. In addition to its causes and consequences, the migration policies and practices that countries have foreseen in terms of the structure of the societies they influence have also become a matter of debate.

In this study, the migration phenomenon was discussed with negative and positive aspects were revealed via different methods. The causes of migration have been examined and the effects of immigration and emigration have been analyzed without distinction between the countries. Immigration management in the world and in Turkey, attitudes towards immigrants and immigrant rights, policies and criteria are examined. In addition, a comparison was made with the world and Turkey in terms of immigration rights.

Keywords: Migration, Migration in the World, Migration Management

1. GİRİŞ

Göçün sosyal, siyasal ve ekonomik sonuçları nedeniyle, göç hareketlerinin yöneldiği yerlerde olumlu ya da olumsuz büyük değişim ortaya çıkmıştır. Eski çağlar da Orta Asya hem doğuya hem batıya göç verdiğinde bu göçün siyasal, ekonomik ve sosyal etkileri olmuştur. 19 yy. da Avrupa'dan Yeni Kıta Amerika'ya yönelen göç de benzer etkiler yaratmıştır. İnsanoğlunun içinde bulunduğu siyasal, ekonomik ve sosyal şartları ve yaşadığı coğrafi alanlar bakımından büyük toplumsal farklar yaratıyorsa ve bu farklılıklar şüphesiz göç olgusunu tetiklemektedir. Günümüzde teknolojinin gelişmesiyle daha kaliteli ve daha rahat yaşam alanlarına doğru yönelmelerin başlaması göçe başka bir boyut kazandırmıştır. Eski çağlarda kıtlık, iklim değişikliği ya da siyasal sebeplerle büyük kitlesel göçler kendisini gösterirken, günümüzde kitlesel göçler yalnızca savaş nedeniyle ortaya çıkmaktadır. Dünyanın bu çağda karşı karşıya kaldığı göç, daha konforlu ve daha iyi yaşam talebini uyardığı için bireysel nitelik taşımaktadır. Ve göçmenlerin içinde bulunduğu siyasal, ekonomik ve sosyal şartlar bakımından büyük farklar içermesi nedeniyle gelişmiş ülkelere doğru yönelen hareket niteliği taşımaktadır. Bu çalışmada dünya tarihinde göçlerin sebepleri, sonuçları ve göçlerin özellikleri inceleneceği gibi dünya da büyük farklılıklar içeren göç yönetimi ve göçmen hakları da ele alınacak ve dünyanın şuanda çözmeye çalıştığı en önemli sorun olan göç ve göçmen sorunları bütün yönleriyle anlaşılmasına çalışılacaktır.

2. GÖÇ KAVRAMI

Siyasal ve ekonomik yapıdaki hızlı bir değişim göç kavramının nedenleri değiştirmekte göç kavramına dinamik bir karakter kazandırarak, göç tanımını değiştirmekte ve göçle ilgili yeni tanımların doğmasına neden olmaktadır.

İnsanların ekonomik, sosyal, siyasal, dini veya başka dış etkenler nedeniyle hayatlarının geri kalanını veya sadece bir kısmını geçirmek üzere yaşadıkları ülkeleri, şehirleri, köyleri, kasabaları vb. yerleşim alanlarını değiştirmelerine göç denir (Keçe,2016:1). Bir başka tanıma göre ise; göç bireylerin zorunlu olarak veya beklentilerine cevap verebilecek eğitim, sağlık, kültürel nedenlerden dolayı yaşam alanlarını değiştirmesi olarak da tanımlanabilmektedir. Eğitim ve çalışma amaçlı kısa süreli hareketlenme de göç sayılmaktadır. İnsanlık yaşamı süresince yaşanan göçler, mekânda eşit olmayan bir biçimde dağıtılmış olan ekonomik imkânlardan faydalanma isteğinin bir sonucu olabileceği gibi ekonomik sistemler veya devlet otoritesinin uygulamaya koyacağı savaşlar ve sürgünler sonucunda ortaya çıkması mümkündür (Kaygalak, 2009: 9). Bu hareketliliğin sonucuna baktığımızda ise gerek yaşam koşullarında gerekse kültürlerinde değişimler gerçekleşebilmektedir (Bozan, 2014:8). Yani göç ister kalıcı nedenden ister geçici sebeplerden, ulusal sınırlar içinde veya ulusal sınırları aşan bir neden veya sebepten meydana gelse de bu hareketin ana sebebi bireydir (Akan, Arslan 2008:6).

3. DÜNYADA GÖÇLER

İnsanların yaşadıkları toprakları bırakıp çeşitli nedenlerden dolayı yeni bölgelere göç etmesinin temelinde yatan birçok neden vardır. Bu nedenler; ekonomik sorunlar, çevre şartlarındaki bozulma, eğitim alanındaki yetersizlikler, siyasi sorunlar ve güvenlik sorunları olarak sıralanabilmektedir.

3.1. Dünyada Göçü Doğuran Genel Nedenler

Dünyada göçün oluşmasını sağlayan belli başlı temel nedenler vardır. Bu nedenlerden bir kaçısı sosyo ve ekonomik, siyasi ve sosyo kültürel, güvenlik ve doğal nedenlerdir. Bunların sonucunda göç kavramı oluşur ve şekillenir.

3.1.1. Sosyo - Ekonomik Nedenler

Bölgeler ve ülkeler arasındaki göç hareketlerinin en önemli etmenini ekonomik nedenler oluşturmaktadır. Bireylerin iş, gelir ve buna bağlı olarak daha iyi bir yaşam arzusundan kaynaklanan göç süreci olarak da tanımlanabilir (Aksoy, 2012:294). Göçün seyri büyük oranda cazibe alanı oluşturan ve gelişmişlik oranı yüksek kentlere doğru gerçekleştirilmektedir (Yaylagül, 2011:4). İnsanlar ekonomik anlamda yetersiz kaldıkları zaman onları ekonomik anlamda rahatlatacak yerleri seçer ve oraya gitmek için harekete geçerler (Arwen, 2008:1). Bu anlamda göç işgücünün yer değiştirmesi sonucunda kentsel mekânlarda iş bölümüne katkı sağlayan ekonomik, sosyal ve toplumsal bir olgudur. Ekonomik gelişmenin 1960'lı yıllarda yavaş olduğu Avrupa Birliği ülkeleri nüfus azlığı ve işgücü talebini karşılama için ülkelerine göçmen işçi almışlardır. Avrupa Birliği ekonomik ve sosyal bir değişim yaşamış ve kendi çıkarları doğrultusunda göçmenleri ülkelerine kabul etmiştir. 1970'lerde yaşanan olaylar sonucu yerel halk göç karşıtı politikaları desteklemiştir. Günümüzde ise Avrupa Birliği ülkeleri göçmenlerin, kendi çıkarlarına cevap veremeyeceği kanaatine varmış ve sınırlara tel örgü çekerek, ülkelerine göçmenlerin gelmesini engellemişlerdir. Bunların yanı sıra ekonomik nedenler ise; düşük ücretler, yüksek vergi oranları, yatırımı engelleyecek düzeydeki gider yükü, ekonomik istikrarsızlık, gelir dağılımındaki bozulmalar, kötü çalışma şartları, düşük kalitede kentsel yaşam, işsizlik oranlarındaki artış, insanların kendi meslekleri dışında başka meslek gruplarında istihdam edilmesi ve bunun sonucunda oluşan tatminsizlik vasıflı elemanların geri planda kalması, ekonomik kriz aşamasında en fazla eğitilmiş kişilerin işten çıkarılması ve hepsine bağlı olarak yoksulluğun artması birçok neden sıralanmaktadır. (Bayraklı, 2007:42).

3.1.2. Siyasal ve Sosyo Kültürel Nedenler

Daha iyi imkânlar, yüksek ücretler ve iyi bir refah imkânının yanı sıra gittikleri bölgelerin veya ülkelerin etnik farklılıklarının neden olduğu ayrımcılık, siyasi istikrarsızlık, rejim değişiklikleri, vatandaş mübadele politikaları vb. sosyo-kültürel ve siyasi etkenlerde göç hareketlerine neden olmaktadır. Bu durum ülkeler arasında olabileceği gibi bir ülkenin farklı bölgeleri arasındaki sorun ve dengesizliklerden kaynaklanabilir (Aksoy, 2012:294). Eğitime hissedilen ihtiyaç da göçe sebep olabileceği gibi, özellikle geniş ailelerin oluşturduğu kontrol mekanizması ve otoriteden kurtulma isteği, eğitilmiş gençlerin göç etmesinde bir diğer sebep olarak gösterilmektedir (Başel,

2007:523). Ayrıca yüksek eğitim kurumlarında eğitim almak amacıyla metropol kent merkezlerinden gelen gençler; alıştıkları yaşam tarzını terk etmemektedirler. Bu bireyler göç ettikleri yerlerdeki yaşam tarzı ve iş olanakları bireylerin beklentilerini karşılayamayabilir. Bu olguya dayanarak göç veren iller kalkınmanın önemli bir etmeni olan nitelikli iş gücünü kaybetmektedirler (Başel, 2007:522).

İnsanlar hayatlarının belli dönemlerinde yaşadıkları bazı siyasi ve doğa olaylarından dolayı zorunlu olarak göç etmişlerdir. 1961 yılında Doğu Türkistan'da yaşayan Uygurlardan bazıları Çin'in baskısı nedeniyle vatanlarını terk etmek zorunda kalmışlardır. Göç etme nedenlerinin en önemli sebebi can güvenliklerinin olmamasıdır. Doğu Türkistan'da da Çin'in diğer bölümlerinde uygulanan zulüm, katliam ve işkencelerinin üst düzeye ulaşmasıyla halk zorunlu olarak göçe zorlanmıştır. Göçün ilk kapısı geçici olarak Afganistan olmuştur. Daha sonra buradaki insanlar Türkiye'ye göç etmişlerdir (Gül, 2007:257). Siyasal koşullarda oluşan göç önemlidir. Çünkü bireylerin ya da grupların siyasal işkencelerden kaçmak, din, dil özgürlüklerini serbestçe yaşamak ve ırk ayrımından kurtulma amacı göçe neden olmaktadır (Başel, 2003:48). İnsanların ülkelerini terk etmelerinin nedeni sadece ekonomik sorunlardan dolayı değil kültürel, siyasi, ülke içindeki iç savaş, baskı, iç çatışma vb. konularda ekonomik nedenler kadar etkilemiş ve bu durum göç hareketlerine neden olmuştur. Ülke de çıkan savaş ve siyasi baskılardan dolayı ülkelerini terk eden kişiler sadece yoksul kesimde bulunan insanlar değil, aynı zamanda eğitim görmüş ve çalışmakta olan kişilerde ülkelerini terk etmiştir. Sosyal ve siyasal açıdan ülkelerinden göç eden insanlar göç ettikleri yerlere kendi kültür, eğitim, dini, yaşam tarzı, etnik yapıları vb. götürmektedirler.

Tarihe baktığımız zaman ilk büyük kitlesel göç 4.yy ortalarında meydana gelmiştir. Bu göç Çin devletlerinin egemenliğinden kurtulmak isteyenlerin Batıya yönelmesiyle olup bugünkü Avrupa Devletlerinin temelini oluşturduğu Kavimler göçüdür. 20. yy İkinci Dünya Savaşı birçok insanı zorunlu olarak göçe zorlamıştır. İkinci Dünya Savaşından sonra ise eski düzenini tekrar kurmaya çalışan Avrupa ülkeleri az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere işgücü imkânını karşılamak istemiş ve 1954 yılından 1970' lere kadar, Yunanistan, İspanya ve Türkiye'den emek gücü alımını gerçekleştirmiştir (Naz, 2015:15).

Göç alan ülke de farklı iş gücü, ekonomik, kültürel çeşitlilik hem de bütün bunların ürettiği çok kültürlülük oluşmuştur. Göç eden insanlar kendi kültürlerini götürdükleri kadar asimile de olmuşlardır. Nüfus bakımından artan ülke çok kültürlü bir toplum olmanın yanı sıra kültürler arasındaki çatışmayı da engellemektedir. Göç eden bireylerin gittikleri ülkede kalma süreleri arttıkça geldikleri yerler ile bağlantıları iyice azalmaya başlayacaktır. Bu süre daha da uzun yılları alırsa geldikleri yerlerden tamamen kopma ihtimalini de göz ardı etmemeliyiz (Güllüpinar, 2012: 32).

3.1.3. Güvenlik Nedenleri

Göç hareketleri sosyal, siyasal ve ekonomik nedenlerinin yanında güvenlik boyutu açısından da incelenmesi gerekmektedir. Türkiye’de ve ülkeler arası göçe baktığımız zaman göç hareketleri genellikle, ekonomik sebeplerden kaynaklandığı belirtilirken, güvenlik nedenleri de göç hareketlerine neden olduğu bilinmelidir. İç savaş, baskı, iç karışıklık, hayat şartları, güvensizlik ortamı, gelir düzeyinin düşük olması gibi sorunlar güvenlik nedenlerinin oluşmasına zemin hazırlamıştır. Güvenlik nedenleri göç politikalarını değiştirmiş ve ülkelerin bazı göçleri uluslararası bir güvenlik tehdidi olarak kabul etmesine neden olmuştur. Bunun sonucunda ise göç ve güvenlik kavramları birbirleri ile ilişkili olarak analiz edilmiştir. Ülkelerin genelinde artan nüfus eğilimleri 2000 yıllara gelindiğinde göç alanında güvenlik boyutunu daha detaylı olarak ele alınmasını sağlamıştır. Bu bağlamda ülke genelinde güvenlik boyutu kapsamında çok denetleyici ve engelleme amacıyla politikalar geliştirilmektedir. Ülkemiz adına daha çok sınır güvenliği politikalarının oluşturulduğu görülmektedir (Gök, 2016:65-82).

Suriye’de iç savaşın başlaması ile birlikte Ortadoğu’da yeni bir göç dalgalanması başlamıştır. Suriye’den bölgeye dağılan göçü ilk hareketlendiren ve büyüten neden güvenliğin tamamen ortadan kalkmasıdır. Suriye’de yaşanan iç savaşlar, zulümler, katliamlar giderek artan bir eğilim gösterdiğinden yerleşik nüfus önce güvenli yerlere göç etmiş daha sonra da ekonomik, sosyal ve siyasal bakımdan daha iyi şartlar aramaya ve yeniden göç etmeye çalışmıştır. Suriye’de yaşanan krizden dolayı hiçbir mültecinin Batı ülkelerine getirilmeyeceğini ve gelenlerin geri gönderilmesini gerektiği söylenerek göçün etki alanını daraltılmıştır. Göç bölgesinde ve göç alanındaki etki daha büyük güvenlik sorunlarına neden olmuştur. İnsan Güvenliği ise ilk defa insani gelişme raporunda ele alınmıştır. Bu kapsamda sağlık güvenliği, siyasal güvenlik, gıda güvenliği, çevre güvenliği, toplum güvenliği, birey güvenliği ve iktisadi güvenlik olarak ele alınmıştır (Gök, 2016:7). AB ülkelerine güvenlik nedeniyle gelen göçmenler bir tehdit olarak görüldüğünden bu haklardan yararlandırılmayıp geri gönderilmişlerdir.

3.1.4. Doğal Nedenler

Doğal nedenlerde tıpkı ekonomik, siyasal ve sosyo kültürel nedenler gibi göçe neden olmuştur. Depremler, volkanik püskürmeler, iklim değişiklikleri, küresel ısınma, kuraklık, nükleer silahlar ve enerji kaynakları göçe neden olan olayların başında gelmektedir. IV. V. yy da Hunlar ve Moğollar Orta Asya’dan kuraklık nedeniyle göç etmek zorunda kalmıştır. Yine 1994 yılında Kırgızistan’da yaşanan bir doğa olayı olan toprak kayması sonucunda binlerce insan göç etmek zorunda kalmıştır. Daha önceleri dünyanın büyük gölleri arasında yer alan Aral Gölü, şimdi ise bataklık ve çöle dönüşmüş durumdadır. Gölün suları kuraklık ve küresel ısınmadan dolayı azalmıştır. Aral Gölündeki suların çekilmesiyle toprak yüzeyindeki tuzların rüzgâr ile tarım topraklarına taşınarak verimi düşürmüş ve buradaki insanları göçe itmiştir. Küresel ısınmayla birlikte birçok alanda biyolojik olarak değişimler meydana gelmiştir. Dünyanın farklı yerlerindeki hava olaylarında değişkenlik görülmekte

bu değişkenlikte bölgesel iklimler arasındaki farklılıkları artırarak bazı yerlerde sert bazı yerlerde ılıman ve sıcak iklim koşullarının oluşmasına neden olmaktadır. Bu iklim değişiklikleri insan hayatını oldukça etkilemiş ve göç hareketlerinin yön değiştirmesini tetiklemiştir. Kıyı bölgelerinde fazla yağışın görülmesi, yangınların artması, fırtına ve tsunami olaylarının çok fazla görülmesi, ormanların yok olması insanoğlunun yaşam alanlarını gittikçe o bölgelerde kısıtlayarak birey ve grupların göç etmesini zorunlu hale getirmiştir. Göç eden kişiler hayatlarına devam edebilecek yerlere gidebilmek için büyük çabalar göstererek çok fazla mücadele etmişlerdir.

Afrika'da her yıl milyonlarca insan ekonomik ve sosyal krizler, doğal afetler, çatışmalar ve kuraklık gibi sorunlardan dolayı yaşadığı bölgeler de evini terk etmek zorunda kalmışlardır. Bu kıta da iç göçün en fazla yaşandığı ülkeler; Nijerya, Somali, Sudan, Güney Sudan, Demokratik Kongo Cumhuriyetidir.

4. DÜNYADA GÖÇMEN ÇEŞİTLERİ VE GÖÇ TÜRLERİ

Göçler kapsam, içerik ve nitelik bakımından sıralandığında; mevsimlik göçler, sürekli- geçici göçler, zorunlu-gönüllü göçler ve emek göçü iç göçü oluştururken işçi göçü, beyin göçü, mübadele göçü, siyasal ve sosyo ekonomik göçler dış göçleri oluşturmaktadır (Naz, 2015:19).

4.1. İç Göçler

Bir ülke sınırları içerisinde meydana gelen herhangi bir durum ya da olgu sonucu nüfusun yer değiştirmesi işlemine iç göç denilmektedir. Bölgeler, şehirler ve daha küçük yerleşim yerleri boyunca gerçekleşebilecek bu olay kısa dönemli olabileceği gibi daha uzun süreli olup kalıcılık gösterebilmektedir. Bu iç göç hareketi sonucunda bölgelerin, şehirlerin ve daha küçük yerleşim birimlerin nüfus oranlarında bir değişim yaşanacaktır (Eraldemir, 2013:10). İç göç hareketleri toplumsal, ekonomik, siyasal nedenlerin sonucunda olduğundan dolayı göçmeler daha az gelişim göstermiş kentlerden ya da bölgelerden daha fazla gelişim göstermiş bölgelere doğru hareket etmişlerdir (Özer, 2004:24). Kırsal alanda bu durum nüfus azalmasına neden olurken kentlerde ise nüfus artışına neden olmaktadır. Bireyleri iç göçe iten nedenlerin başında; siyasal, ekonomi, sosyal yapı, hoşgörü, iş ve istihdam, fikir özgürlüğü, üretim imkânlarına ulaşma kolaylığı ve hızlı ulaşım kültürel yapı vb. etkenler genellikle şehirlerden şehirlere göç etmeye neden olmaktadır. İç göç kendi arasında dörde ayrılmaktadır bunlar; Mevsimlik göçler, Sürekli- Geçici göçler, Emek göçleri, Zorunlu ve Gönüllü göçlerdir.

4.1.1. Mevsimlik Göçler

Birey ve grupların yılın belli bir dönemlerinde başka bir yerde çalışmak, tatil yapmak, gezmek, dinlenmek gibi nedenlerle göç ettikleri yerlerde belli bir süre aralığında yaşamalarına mevsimlik göç denir (Koçak ve Terzi, 2012:167). Mevsimlik göç hareketlerinde uzun süreli bir yerleşim amacı güdülmendiğinden dolayı sosyal değişimlere ya da nüfustaki herhangi bir değişimin meydana gelmesi bu göç olayında rastlanmaz (Tüfekçi, 2002:15). Ama bu göç hareketlerinde sürecin kısa olması göç alan ve göç veren ülkelerde bazı sorunların oluşmasına engel değildir. Mevsimlik göçlerde, göç alan ve göç veren bölgelerde daha çok ekonomik anlamda olumlu ve olumsuz etkileri

gözlenmektedir. Göç alan bölgelerde olumlu etkisi; daha fazla istihdam sağlanması ile birlikte daha fazla ekonomik alanların kullanıma açılması, göç eden nüfusun gittiği yerlerde sermaye olanaklarını da kullanmasıdır. Fakat bunun yanında mevsimlik göçün belli bir süreyi kapsamaması nedeniyle göç veren bölgelerdeki nüfusun tekrar o bölgeye dönmesiyle birlikte kaybetmiş olduğu sermayeyi uzun vadede kendi bölgesine tekrar kazandırmış olacaktır. Bu ise göç veren bölgenin uzun vadede elde edeceği olumlu yapıyı oluşturacaktır.

4.1.2. Sürekli - Geçici Göçler

İnsanların bir ülkede süre sınırlaması olmaksızın kalmaları, yaşadıkları yerleri terk ederek başka bölgelerde hayatlarını sürdürmeleri için yaptıkları göç hareketine sürekli göç denilmektedir. Sürekli göçler her zaman zorunlu değildir, gönüllü de yapılabilen göçlerdir. Gönüllü göçler kapsamında insanlar daha kaliteli bir eğitim alabilmek, daha iyi bir yaşam sürebilmek ve maddi yönden daha da rahat edebilmek için kendi istekleriyle yaptıkları göç hareketidir. Hiç beklenilmedik zaman da oluşan doğal afetler, savaşlar ve terör olaylarından dolayı gerçekleşen göç hareketi varsa bu zorunlu göçler kapsamındadır (Koçak ve Terzi, 2012:10). Geçici göçler ise; belirli bir zaman, belirli bir işte belirli bir sebepten dolayı herhangi bir ülkeye göç etmeyi amaçlayan göç hareketidir (Naz, 2015:20). Sürekli ve geçici göçün etkileri göç alan ve göç veren yerlere göre farklılık göstermektedir.

4.1.3. Emek Göçleri

Emek göçü sosyal, ekonomik nedenlerden dolayı yer değiştirmek olarak tanımlansa da; dünya nüfusunun büyük bir kısmı yoksulluk sınırı altında yaşamaktadır. Bu durum göz önüne alındığında, yaşamlarını daha iyi şartlarda ve koşullarda geçirmek isteyen insanların iş olanakları az olan ülkelere daha gelişmiş ve iş olanakları daha fazla olan ülkelere doğru gerçekleştirdiği göç hareketidir (Yıldırımoglu, 2005:2). Yani; göç az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelere gelişmiş ülkelere doğru hareket etmektedir. Emek göçleri gelişmiş ülkelerde ise daha çok sanayileşen ülkelere doğru hareket etmiştir. Emek göçünün sanayileşen bölgelere göç etmesiyle kırdan kente göç eden ucuz işgücü ortaya çıkmış ve genç kadınlarında çalışmasına olanak sağlanmıştır. Bu göç hareketleri gönüllü olabileceği gibi zorunluda olabilir. Emek göçlerinin çoğu geçici olarak düşünülmesine rağmen göçmenler gittikleri yerlerde kalarak o bölgenin dini ve etnik yapısının değişmesine neden olmuştur (Aydoğanoglu, 2017). Avrupa ülkelerine bakıldığında genç nüfusun azalması, ülkenin doğum oranlarıyla nüfusunu nasıl artıracacağı konusunda en önemli faktörün emek göçü olduğu düşünülmektedir (Toksöz, 2006:7).

En önemli emek göçlerinden biri köle ticaretidir. Köle ticareti kapitalizmin gelişmesine olanak sağlamış ve sadece mal ve sermayenin dünya pazarına bağlı olmadığını aynı zamanda işgücüne bağlı olduğu düşüncesini ortaya çıkarmıştır. Köle ticaretinin başlamasıyla İngiltere’de küçük çiftçilerin ellerinden alınan topraklar insanları kırdan kentte göç ettirerek işçileşmesine neden olmuştur (Toksöz, 2006:13). Emek göçü işgücünün düşük maliyetle elde edilmesi karlı bir durum haline gelirken, zorlu işlerde yabancıların çalışmasına bırakılmıştır. Emek göçünün günümüzde azalmasının temel nedeni olarak

makineleşmenin, teknolojinin ve endüstrideki gelişmelerinin üst seviyelere gelmesidir.

4.1.4. Zorunlu- Gönüllü Göçler

Zorunlu göçler savaş doğal, afet gibi durumlarda insanların isteğine bırakılmadan zorunlu olarak yapılan göç hareketleridir. Zorunlu göçler ekonomik, sosyal, politik nedenlerden dolayı devletler tarafından yapılabileceği gibi bu durum sonucunda ekonomik ve siyasal olarak birçok değişiklik meydana gelmektedir (Eraldemir, 2013:13). Zorunlu göçlere baktığımızda Suriye'den Türkiye'ye göç edenlerin sadece coğrafi yakınlıktan dolayı değil, Türk halkının tarihi geleneklerinde mazluma sahip çıkma ve vicdan ülkesi olması göçmenlerin Türkiye'ye göç etmelerinde en önemli etken olmuştur. Zorunlu göç alan ülkelerde nüfus artış hızı yükselecektir, düzensiz kentleşme meydana gelecektir ve göç edenlerin kayıtsız olarak istihdam edilmeleri o ülke toplumunda işsizlik düzeyini artıracaktır.

Gönüllü göç insanların isteği doğrultusunda herhangi bir kısıtlama ya da baskıya maruz kalmadan yaptıkları göç hareketidir. Zorunlu ve gönüllü göç olgusunda nüfus oranında değişiklikler meydana gelmektedir. Gönüllü göçler; iyi eğitim almak, çalışma şartlarını değiştirerek daha rahat koşullarda yaşamını devam ettirmek istemesi ya da sağlık imkânlarından daha fazla yararlanmak bu hareketin temelini oluşturmaktadır (Koçak ve Terzi, 2012:171).

4.2. Dış Göçler

Dış göçler ülkeler arasında yapılan göç hareketleridir, bu göçler kalıcı veya geçici göçlerde olabilir. Dış göçlerin olmasındaki en büyük etkenlerden bazıları siyasi, savaş, dini baskı, işsizlik vb. etkenlerdir. Bu etkenler ayrı bir nitelik taşıyan dış göçler kapsamında yer alan göç çeşidi ise beyin göçüdür. Beyin göçü, insanların kendilerini daha iyi ortam ve koşullarda geliştirerek çalıştıkları ya da çalışmak istedikleri alanlarda uzmanlaşması için başvurdukları göç türüdür. Dış göçler; beyin göçü, işçi göçü, mübadele göçü ve siyasal ve sosyo ekonomik göçleri kapsamaktadır.

4.2.1. Beyin Göçleri

Yurt içinde ve yurt dışında eğitim görmüş bireylerin, nitelikli alanlarda uzmanlaşarak, yaşam koşullarını ve çalışma alanlarını istenilen düzeye çıkartmak ve daha yüksek ücret düzeyi elde etmek amacıyla başka ülkelere yapılan göç hareketidir. Beyin göçü, yüksek eğitilmiş, bilim adamı ve mühendis gibi genelde bazı alanda uzmanlaşmış ve belli sayıda grubun, istenilen ücret düzeyine sahip olmama durumu ya da bu ihtimalin çok düşük olduğu az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere sanayisi gelişmiş ülkelere doğru göç hareketlerinin gerçekleştirilmesidir. Böylelikle kalkınmışlık düzeyi çok yüksek olan ülkeler önem kazanmıştır (Çavuşoğlu, 2006:6).

Kıt kaynaklarla yetiştirdiği ve geliştirdiği bireyleri, kaybeden az gelişmiş ülkelerin gelişmesi gittikçe yavaşlarken, gelişmiş ülkeler ise beyin göçüyle kazandıkları bireyler sayesinde gelişmeleri hız kazanmaktadır. Beyin göçü alan ülkeler gelişmişlik düzeyleri ile diğer ülkelere fark atmaktadırlar (Koçak ve Terzi, 2012:11). Beyin göçü veren, ülkeler açısından çok büyük kayıp olarak değerlendirilen göç türüdür. Beyin göçü 1960'lardan sonra daha da

artmaya başlamıştır. Doktor, ekonomist, mühendis, eczacı, bilim adamları, sanatçılar vb. alanlar da gelişmiş ve iyi yetişmiş insanların başka ülkelere gitmesi gittikleri ülkeleri farklılaştırırken diğer az gelişmiş ülkeler için önemli bir problem haline dönüşmüştür. Gelişen ve sanayileşen ülkelerin yüksek ücret ödemeleri, gelişmiş teknolojilerden ve bilimden en iyi şekilde yararlanma imkânı, çalışma şartlarını kolaylığı ve esnekliği, göç veren ülkelerde kendini iyi yetiştirmiş insanların iş bulamaması, kendilerini daha da geliştiremedikleri için zor durumlar yaşaması, insanların kariyer yapmakta yeterli imkânlarla sahip olamamaları beyin göçünün nedenlerinden sayılmaktadır (Demirkan, 2011:1). Ülkelerdeki beyin göçü alma düzeyleri farklılık göstermektedir. Güney- Kuzey daha çok teknolojik gelişmeyle ilgili öğrenci alımı yaparken, Kuzey- Güney göçü toplumsal bilim ile beyin göçü almaktadır (Bakırtaş ve Kandemir, 2010:963).

Beyin göçü alan ülkeler de teknolojik alanda yaşanan büyük gelişmeler ekonomik kalkınmayı sağlamış ve bunla beraber ülkenin refah seviyesi artmıştır. Teknolojik gelişimden dolayı istihdam düzeyinin artması sosyal yaşamında gelişmesini sağlayacaktır. Göç veren ülke açısından ise, üretim yapan grubun ülkeden gitmesiyle teknolojik olarak diğer ülkelerin gerisinde kalır ve üretilen ürünleri para vererek alır. Buda toplumu ekonomik açıdan güçsüzleştirerek ülkede istihdam eksikliğinin yaşanmasına neden olmaktadır.

4.2.2. İşçi Göçü

Bir ülkedeki bireylerin ya da grupların emek güçlerini satmak, yani işçi sınıfını kabul etmek suretiyle bu sınıfın gerektirdiği fonksiyonları yapmak üzere bir ülkeden başka bir ülkeye göç etme hareketi olarak tanımlanabilmektedir (Çavuşoğlu, 2006:4). İşçi göçünün ülke içine olduğu gibi ülke dışına da olması mümkündür. Gelişen ülkeler artık vasıfsız işçi veya eleman almamakta, kendini geliştirmiş ve eğitim yönünden donanımlı olan kişileri almaktadırlar. Sanayileşmiş bölgeler diğer bölgelere oranla daha fazla işçi göçü almaktadır. İşçi göçünde diğer göçler gibi uzun süreli veya kısa süreli gönüllü ya da zorunlu olabilir (Çavuşoğlu, 2009:4-5). İşçi göçüyle giden insanlar bir süre sonra kendi ülkelerine dönmektedirler.

II. Dünya savaşına katılan ülkelerde savaş sonrası durumda önemli bir işgücü açığı ortaya çıkmıştır. Bu durum ülkeler arasında işçi göçünün oluşmasına neden olmuştur. II. Dünya savaşından sonra Almanya, Fransa, Belçika ve Avustralya yabancı işçi çalıştırmaya başlarken, Cezayir, Tunus, Fas, Türkiye ve Yugoslavya ülke dışına işçi gönderen ülkeler arasında yer almaktadır. Türkiye'den Avrupa ülkelerine ilk işçi göçü 1958-1961 yıllarında başlamıştır. 1961 yılında Türkiye ile Almanya arasında işçi göçü antlaşması yapılmıştır. 1960 yıllarının ortasında İngiltere nüfusunun %5'ini işçi göçüyle gelen yabancılar oluşturmuştur. Türkiye'den yurtdışına giden işçiler ülke ekonomisine büyük katkıda bulunmuşlardır. Yurtdışına işçi gönderme durumu sonraki yıllarda da artış göstermiştir. Bu durumun ortaya çıkmasında belli başlı faktörler yer almaktadır. Hızlı nüfus artışı, kırsal kentlerdeki insanların isteklerinin çeşitlenmesi, gelir dağılımı dengesizliğinin artması, işverenlerinin işgücü maliyetlerini düşürmesi, örgütlenmeyi engellemek amacıyla yabancı iş gücüne başvurulması, işsizlik sorununun giderek artan bir boyut kazanması ve düşük ücretler en önemli neden arasında yer almaktadır.

4.2.3. Mübadele Göçü

Mübadele aslında değiş tokuş anlamına gelmektedir. Mübadele göçleri karşılıklı bir anlaşma çerçevesinde uygun olan insanların yer değiştirmesi olarak ifade edilmektedir. Mübadele göçü yapan kişilere mübadil denilmektedir (Koçak ve Terzi,2012:13). Mübadele göçleri insanların isteyerek yaptıkları göç türü değildir, zorunlu göç kapsamında yer alır. Anlaşma karşılığında insanlar yer değiştirdiği için birçok insan gittiği yerlerde mağdur olmaktadır. Giden insanlar eğitim, kültür, sosyal yapı, dil ve din gibi konularda çok sıkıntılar çekmektedirler. Ve bu durumda devletler gereken çalışmaları uzman ekipleriyle düzenlemektedir.

4.2.4. Siyasal ve Sosyo Ekonomik Göç

Siyasal ve sosyo ekonomi türündeki göç hareketi en sorunlu göç türü olmakla birlikte hükümetlerin bu göç ile baş edebilmeleri için büyük ekonomik kaynaklara sahip olması gerekmektedir. Bunun yanı sıra bu tür göç ile karşılaşan ülkelerin çok büyük kamuoyu itirazlarına maruz kaldığı görülmektedir. Bu kapsamda Suriye'den Türkiye'ye yapılan göçün siyasal ve çarpık bir kentleşme sorunları doğuracağı gibi suç oranındaki artış, topluma uyum, sağlık gibi birçok sosyal sorunlara da neden olacaktır. Dolayısıyla siyasal ve sosyo ekonomik göçün topluma ve hükümetlere yüklediği yükler göz ardı edilemez. Göçmen kabul konusunda liberal davranan ülkelerin bile siyasal ve sosyo ekonomik göç ile karşılaştığında koruyucu ve yasakçı bir tutum sergiledikleri görülmektedir.

5. GÖÇ KABUL KRİTERLERİ, GÖÇMEN POLİTİKALARI VE GÖÇÜN ETKİLERİ

Ülkelerin uyguladıkları göçmen politikaları ve kriterleri farklılık göstermektedir. Bu çalışmada Kanada, Almanya, Amerika, Avustralya ve Norveç ülkelerinin göçmen kriterleri değerlendirilmiştir.

5.1. Kanada Göçmen Kriterleri

Refah seviyesi, eğitim koşulları ve çalışma şartları bakımından tercih edilen ülkeler arasında yer almaktadır. Kanada vatandaşlığı şartlarında bazı koşullar vardır. Kanada göçmen kriterleri,

- Yaş sınırlaması vardır, 18 ve üstü olunmalıdır.
- Başvuru yapan kişinin göçmenlik kartına sahip olması gerekir. Aday olmak isteyenlerin ise; herhangi bir sahtekârlık sebebiyle haklarına göçmenlik soruşturması açılmamış olmalıdır.
- Kanada da göçmenlik başvurusu yapacak kişinin daha önceden altı yıl içerisinde en az 1.460 gün (4 yıl) yaşamış olmalıdır. Eğitim ve çalışma için gittiği süreler bu zaman dilimi içerisinde sayılmamaktadır.
- Başvuru yapan kişinin başvuru yapacağı günden önceki 6 yıllık süre içerisinde her yıl 183 gün (6 ay) tam ya da kısmi olarak ikamet etmelidir.
- Başvuru yapacak kişilerin verilen zaman aralığında vergi iade işlemlerini yapmış olması gerekmektedir.

- Adaylar Kanada'ya göç etmek istediği sebepleri (çalışma ya da devamlı bir iş kurma, eğitim şartları) bu durumu belgeleyerek sunmak zorundadırlar.
- Adayların 14-64 yaş arasındaki kişilerin Kanada hakkında yeterli bilgiye sahip olması, İngilizce ve Fransızca dillerinden istenilen puanı alarak bu durumu belgelemesi gerekir.

Kanada'nın göçmen politikası göçmen hakları bakımından ele alındığında pozitif yönlü bir tutum sergilerken siyasal ve sosyo ekonomik göçün sürüklediği büyük nüfus kitleleriyle karşılaştığında yasağcı bir tutum sergilemektedir. Göçmenler tarafından Kanada en çok tercih edilen ülkeler arasında yer almaktadır. Bunun en önemli nedeni göçmenlere çalışma imkânı sunması ve bu konuda destek olarak esnek koşullara sahip olmasıdır. Kanada ülkesi her yıl kendi nüfusunun belli bir oranında ülkelere göçmenlerin gelmesine izin vermektedir. Bu oranın büyük bir kısmını ise ülkede iş bulmak için gelen göçmenler oluşturmaktadır. Kanada 1967 yılından günümüze kadar puanlama sistemine göre ülkesine göçmen almaktadır. Bu sistemin temelinde yabancı dil bilgisi ve eğitim düzeyi yer alır. Bu iki niteliğin iyi düzeyde olması toplam puanlama sisteminin üçte ikisini oluşturmaktadır. Kalan kısmını ise göçmen kişilerin yaşı, sunduğu iş imkânları, mesleki tecrübeleri ve uzmanlıkları kapsamaktadır. Kanada sadece yüksek düzeyde vasıflı insanları değil orta ve az düzeyde vasıflı insanları da ülkeye kabul etmektedir. Amaç ise istihdam açığını aza indirmektir.

Göçmenler, çok yüksek güvenlik teminatı sorumluluğu isteyen bazı işyerlerinde ve meslek gruplarında çalışamazlar, Kanada vatandaşı olana kadar veya yerleşim yeri olarak Kanada'yı seçtiği zaman Kanada' da oturma izin belgesi gizli kalmaktadır. Genellikle ve uzun süreli olarak seyahat eden kişilerin oturma izinleri iptal edilmektedir. Kanada'nın göçmen politikasının öncelikleri arasında göçmenlerin ülkeye sağlayacağı ekonomik yapı olsa da ailelerin de bir araya gelmesini ön planda tutmaktadır. Bunu yapmasındaki en önemli neden ise aileler bir araya geldiğinde Kanada kültürüne alışma sürecinin daha kolay ve daha kısa olacağı düşünülmektedir. (Köylü, 2012:1-2). Kanada vatandaşı olmak için çekişme gerek yok, ama belli düzeyde ücretler ve onları yatırma zorunluluğu bulunmaktadır.

5.2. Almanya Göçmen Kriterleri

Almanya hükümetinin göçmenlik, programları oldukça katı ve kısıtlı kriterlere sahiptir. Almanya da şuan gündeminde olan iki tane göçmenlik programı vardır. Bunlardan herhangi birine başvuru yapmak isteyen birisinin Alman ekonomisine yarar sağlayacak tecrübe, eğitim, bilgi ve yeterli vasıflara sahip olması gerekmektedir. Bu programlar;

- **Mavi kart;** mavi karta başvuru yapabilmek için iyi derece de Almanca bilmek gerekir ve beyaz yakalı diye nitelendirilen (çalışan) kişiler başvuru hakkına sahiptir. Mesleği ve iş tecrübesi olan kişiler iş teklifi alamadan mavi karta başvuru yaparsa Almanya hükümeti tarafından 6 aylık iş arama vizesi verilmektedir. Bulduğu iş sonucunda tekrar değerlendirilmeye alınmaktadır.

- **Yatırımcı vizesi;** programına başvuran kişiler ise Almanya'ya gittiğinde ülkeye yatırım yaparak ekonomiye katkıda bulunmak zorundadırlar.

Almanya'nın göçmen politikası göçmen hakları bakımından ele alındığında negatif yönlü bir tutum sergilemekle kalmayıp, siyasal ve sosyo ekonomik bir göç ile karşılaştıklarında yasakçı bir tutum sergilemektedir. Şartları zor ve seçicidir. İş hayatında göçmenlere olanak sağlanmadığından dolayı ekonomik ihtiyaç durumunda yeni politikalar üretmeleri oldukça zordur. Almanya sadece Avrupa Birliği ülkelerinden gelen göçmen kişi sayısına güvendiği için diğer ülke göçmenlerine göre politika üretmemektedir. Bu durum ileride büyük sorunların ortaya çıkacağına göstergesidir. Almanya'da süresiz ikamet izni veya alman vatandaşı olmak diğer ülkelere göre oldukça zor olduğu bilinmektedir (Demir, 2012:1).

5.3. Amerika Göçmen Kriterleri

Amerika'ya göç etmek diğer ülkelere kıyasla daha zor ve uzun bir süreç gerektirmektedir. Bu kriterler;

- Eğer aile içinden birisi anne, baba, çocuk, kardeş, eş gibi Amerikan vatandaşı ise bunların aracılığı ile Amerikan vatandaşı olmak için 3. yılın başvuru yapabilme hakkı tanınır.
- Amerika da bir işte çalışan kişiler için, oranın vatandaşı olan işveren, başvuru yapacak kişiye kefil olabilmektedir. Fakat bu durum işverenlerin kabul ettiği bir durum değildir.
- Amerika da 'Özel İş Kategorileri' olarak adlandırılan ve resmi göçmenlik bürosu sitesinde ihtiyaçlara göre bir liste mevcuttur, bu listede yer alan işlerden herhangi birini yerine getirebiliyorsa göçmenlik için başvurabilir.
- Diğer bir başvuru statüsü ise ' Sığınmacı Kategorileri' yaşadığınız ülkede din, dil, ırk, politik görüş gibi durumlar nedeniyle kalamayacağınızı kanıtlamanız halinde başvuru yapabilme hakkı tanınmaktadır.
- Bir başka kriter ise 'yatırım yapmak' 500.000-1.000.000 dolar ile yatırım yaparak 10 kişiye çalışma imkânı sağlanıyorsa göçmenlik başvurusunda bulunabilme hakkı tanınmaktadır.

Amerika'nın göçmen politikası göçmen hakları bakımından ele alındığında negatif yönlü olup, siyasal ve sosyo ekonomik göçün sürüklediği büyük nüfus kitleleriyle karşılaştıklarında yasakçı bir tutum sergilemişlerdir. Diğer ülkedeki göçmenler ekonomik göçmenler programından yararlanarak ülkeye yerleşirken ABD'de durum böyle değil, ekonomik göçmenlik programlarından sadece ABD'ye yerleşen ve yeşil kart sahibi olan göçmenlerin belli bir kısmı bu programla ülkeye kabul edilmektedir. ABD hükümetinde göçmen sistemi bulunmaktadır ve sistem günümüzde devam etmektedir. Bu sistem göçmenlik vize programı olarak tanımlansa da ancak özünde yeşil kart lotosu olarak bilinmektedir. Yeşil kart lotosuyla ABD göçmenlerin bilgi, beceri mesleki uzmanlıkları ve tecrübeleri göz ardı ederek sadece loto şansıyla seçilen göçmenleri ülkeye yerleştirmektedir. Son yıllarda ABD'li kanun yapımcılar göçmen hareketlerini işgücü pazarını aktif hale getirecek ve dinamizm

kazandıracak fırsattan çok ulusal egemenlik ve güvenlik çerçevesinde değerlendirmektedir (Kandemir, 2014:1).

5.4. Avustralya Göçmen Kriterleri

Avustralya göç ekonomisi, devletin sunduğu yüksek hizmet imkânları, yüksek standartlı sosyal hizmetler, kişi başı düşen milli gelirin yüksek olması, kaliteli ve iyi düzeyde eğitim seviyesi, özgürlük, yüksek düzey kalkınma ve gelişmişliğe bağlı olan kültür çeşitliliği, refah seviyesinin yüksek olması Avustralya'ya göç edilmesinin başlıca nedenlerindedir.

- Öğrenci vizesi, eğitim almak şartıyla orada yaşamaya hak kazanmakla birlikte eğitim sonrası çalışmak isteyenler için sunduğu özel vizeyle başvurabilir.
- Avustralya da bir işte çalışmaya başladığınız zaman, işveren aracılığı ile çalışma ve oturma iznine sahip olabilmek hakkı
- Belirli bir işten bağımsız olarak çalışmak isterseniz, ülkenin sunduğu nitelikli göçmen programına başvuru yapabilmektedir.
- İş alanında yatırım yapmak için süreli veya kalıcı şekillerde vizeler sunulmaktadır.

Avustralya'nın göçmen politikası göçmen hakları bakımından ele alındığında pozitif bir tutum sergilerken, siyasal ve sosyo ekonomik göçün sürüklediği büyük nüfus kitleleriyle karşılaştığında yasakçı bir tutum sergilemektedir. Avustralya, dünya genelinde Kanada'dan sonra en çok göç alan ülkelerden biridir. Toplam nüfusunun %44' ünü göçmen kişiler ve onların aileleri oluşturmaktadır. Avustralya'da farklı diller ve 270 farklı etnik kökenden gelen insanlar bir arada yaşamaktadır. Bu da Avustralya ekonomisi için oldukça önemlidir. Avustralya'nın uyguladığı çok kültürlülük politikası eğitim, istihdam, insan kaynakları ve eşitlik alanında büyük gelişmeler göstermiş olup ülke din, dil, ırk, kültür özgürlüğü ve hoşgörünün olduğu bir toplumdur. Yasalarla da bu özgürlük ve değerler korunmaktadır. Avustralya Türkiye'den de çok fazla göç almaktadır ve Türklerin en güçlü ve pozitif entegrasyon gördüğü toplumdur. Toplam 200 bin civarında Türk bulunmaktadır (Dellal, 2016:1-2).

5.5. Norveç Göçmen Kriterleri

Norveç'e göç etmek diğer ülkelere göre daha zordur. Ama buna rağmen en çok göç alan yerler arasındadır. Göç etmek kolay olmadığı gibi oturma almakta kolay değildir. Burada eğitim alabilmek için mutlaka iyi bir eğitim düzeyi, kariyer ve mesleğinde uzman olmak gerekmektedir. Bunun yanında oturma izni almanın en kolay yollarından biri de diğer ülkelerde de olduğu gibi öğrenci vizesidir. Dönemsel işçi kategorisinde yani turizm, tarım gibi alanlarda bir iş pozisyonu olarak kısa süreli oturma izni hakkına sahip olabilir.

Norveç göçmen politikası oldukça sıkı bir politikadır. Göçmen politikası göçmen hakları bakımından ele alındığında negatif yönlü bir tutum sergileyip, siyasal ve sosyo ekonomik göçün sürüklediği büyük nüfus kitleleriyle karşılaştığında yasakçı bir tutum sergilemiştir. Nüfusunun %17'sini göçmen kişiler oluşturmaktadır. Politikasını oluştururken ABD'de göçmen politikasını

örnek almaktadır ve herhangi bir suçtan yargılanmış kişileri ülkesine kabul etmemektedir.

6. DÜNYA'DA GÖÇ YÖNETİMİ VE GÖÇMEN HAKLARI

Bir ülkenin gelişimi ve geleceği için göç hareketleri oldukça önemlidir. Göç hareketlerinden dolayı ülkeler sürekli değişim ve gelişim içerisinde dinamik ve karmaşık olgularla karşı karşıya kalmaktadır. Ülkeler bundan dolayı özellikle savaş ve barış, sosyal ve kültürel, ekonomik, kentleşme gibi birçok unsurlar nedeniyle bireyler, kitleler ve benzeri gruplar için göç hareketi bir kurtuluş olarak görülmektedir. Bu durum ise göçün yönetilmesi ihtiyacını doğurmuş ve ülkelerin bu kapsamda politika üretmesi, yasal, kurumsal düzenlemeler yaparak, sosyal yaşam, kültürel boyut, istihdam ve konut üzerindeki etkisini daha aza indirmesini sağlamaktadır (Demirhan ve Aslan, 2015:24). Göç hareketlerinin çeşitli nedenler ve amaçlar ile günümüz dönemlerinde giderek artan bir durum haline gelmiş ve gündeme girmiştir. Göç hareketinin sosyal, politik, ekonomik ve kültürel yönden ele alınması gerektiği ortaya konulmuştur (Taşçı, 2009:175). Ulusal göçün etkilediği tüm beşeri ve sosyal alanlar, ekonomik, siyasal yapılar bakımından ayrı ayrı göç yönetimi ele alınmıştır. Göç hareketleriyle yapılan araştırmalar günden güne artarken bunun sonuçları ise siyasal anlamda karar verme sürecini oluşturmaktadır. Göç veren ve göç alan ülkeler iyi bir şekilde yönetilmelidir. Uluslararası göç hareketlerinde ülkelerin göçmenlere karşı yaptığı girişimler, devletin hukuk statülerinde gereken ilgiyi göstermemesi ve ulusal kamu düzeni şeklinde ortaya koyması göç ve göçmen politikalarının çözümünü zorlaştırmaktadır. Küresel anlamda ulusal göçmen politikalarına yapılan düzenlemeler ile birlikte sağlıklı bir şekilde yürütülmesi bununla da ülkelerin ticaretinin geliştirilmesi, kamu güvenliğinin sağlanması, büyüme ve kalkınmanın sağlanması, beyin göçünün engellenmesi ve en önemlisi topluma entegre edilmesi gerekmektedir (Örselli ve Babahanoğlu, 2016:2-3).

Göç yönetimi, aslında göçmen kişilerin gittikleri ülkeye girmeden önce birçok kural, uygulamalar ve hukuki düzenlemeler ile başlamaktadır. Göçmenlerin ülkeye girişiyle daha sonrasında ortaya çıkacak olan bir takım sorunlar ile karşılaşmamak için tedbirlerin alınması ve bu tedbirlerin kontrol altında tutulması gerekmektedir (Kabakuşak, 2014:5-6) Bu bakımdan ülkelerin ekonomik yönden, siyasal yönden ve sosyo- beşeri yönden göç yönetimini ele alırken bu durumları çok boyutlu olarak incelemesi gerekmektedir.

6.1. Ekonomik Göç Yönetimi

Göç hareketinin toplum üzerinde birçok etkisi olmaktadır. Bunlardan birisi ekonomik nedenler olmakla birlikte göç olgusunun yönetilme düşüncesini oluşturmaktadır. Gerçekleştirilecek olan yönetimler göçmenlerin ve göç eden grupların göç ettikleri ülkelerin toplum istikrarını ve ekonomik göstergelerini bozmayacak şekilde hayatlarını devam ettirmeyi amaç edinmelidir. Göç hareketleriyle insanların hali hazırda sahip oldukları ekonomik imkânları ve birikimleri göçmen kişilerden dolayı sarsılmayacak politikalar geliştirilmelidir (Akıncı, Nergiz v.d., 2015). Toplum üzerinde oluşturduğu etki bakımından birey, aile yapısı, göçün yönetilme düşüncesini tamamen destekler niteliktedir. Ekonomik göç yönetimine baktığımız zaman, göç hareketlerinde çözülmesi gereken sorunlar; büyüme, yatırım beşeri, sermaye ve refah düzeyinin

yükselmesi gibi konularda göç yönetimi ve politikaları ile olumlu etkiler göstermektedir. Göç ister zorunlu ister gönüllü yapılsın, ülkelerde çok önemli ekonomik sorunlara neden olmaktadır (Demirhan ve Aslan, 2015:29). Ülkelerin ekonomik anlamada iki yönlü göç yönetim politikası bulunabilir. Birincisi ülke dışına göç verme yönetimi; bu yönetimin amacı sağlanan girdiler ile büyümeyi ve kalkınmayı sağlamaktır. Diğeri ise; göç alma yönetimi; bu durum sürekli istenen bir olgu değildir. Çünkü ülkeler sürekli göç aldıkları zaman ülke ekonomisinde bozulmalar görülmekte, ucuz iş gücü artmakta Kişi başına düşen milli gelirden azalmalar yaşanmakta, istihdam azalmakta ve işsizlik artmaktadır. Yani, ülke geneline bir yük oluşturduğundan, ülkelerin gereksinimleri doğrultusunda devlet kontrol ve desteği altında sınırlı sayıda ülkeye iş gücü girişi yapılmaktadır.

Göçe etki süreçleri farklı dönemlerde olan AB ülkeleri ilk olarak ikinci dünya savaşının ardından yeniden imar ile işgücü yapılmıştır. Daha sonra bu süreç 1973 petrol krizine kadar devamlılık göstermiştir. Avrupa Birliğinde bu durumdan sonra göç yönetimi olgusu değişerek farklı bir politika izlenmiş ve 1970 yıllara kadar göç eden kişileri toplumda bir ekonomik bütünleşme sağlanmış ve yönetilmiştir (Demirhan ve Aslan, 2015:32). Bundan dolayı göç alan ülkeler ekonomi politikasını en iyi şekilde analiz etmesi ve gelecek nesilleri düşünerek hareket etmelidir.

6.2. Siyasal Göç Yönetimi

Göç alan ve göç veren ülkelerin etnik farklılıkları, ayrımcılık, siyasi istikrarsızlık ve siyasi etkenler göç hareketlerini etkilemektedir. Siyasi etkenler genellikle zorunlu olsa da göç alan ve göç veren ülkelerde siyasi anlamda göç yönetimi yapılması gerekmektedir. Dünya genelinde 200 milyon kişi göç etmektedir. Bu rakam dünya nüfusuna göre az olmasına rağmen göçün etkileri ve yarattığı sorunlar göz ardı edilmemelidir. İletişim ve ulaşımın demokratikleşmesi ve bunun yaygınlaşmasıyla beraber grupların ve kişilerin göç etme arzusu artmıştır. Bununla birlikte sadece ekonomik nedenler değil, siyasal çatışmalar, güvenlik sorunları ortaya çıkmıştır. Göç hareketlerinin artmasından dolayı uluslararası göç hareketlerini büyük oranda ulusal kamu düzeni kapsamında ele alarak göç problemine çözüm aranmıştır. Göçmenlere, sığınmacılara verilen haklar yasal düzenlerden tekrar geçmeli, istihdam edilen göçmenlerin göç ettikleri ülkelerdeki yurttaşlar ile aynı ve eşit haklar tanınması, vatandaşlık yasalarında yapılan veya yapılacak olan değişikliklerde göçmen hakları göz önünde bulundurulmalıdır. Göçmenlerin o haklara daha kolay sahip olmalarına ilişkin siyasetin yaygınlaşması ve göçmen kabul eden ülkelerin buna uymasına ilişkin politikalar geliştirmektedir.

Demokratik ve insan haklarına saygı duyan devletler farklılıklarını ortaya koyarak göç ile gelen kişilerin gelişmesine imkân sağlamışlardır. Birçok ülkede göçmenlere olan güvensizlik ve adaletsiz yaklaşımlardan dolayı göçmen kişiler her zaman geri planda bırakılmaktadırlar, ama onlara saygı duyar ve insani haklarına ulaşmak ve o haklardan yararlanmalarına olanak sunan devletler daha huzurlu ve adaletli gelişimi hızlı artan ülkelerdir. Göçmenlere güvenli bir hukuk sisteminin sunulması ve yerleştikleri ülkelerde kendilerini toplumun bir parçası gibi görmeleri çok önemlidir. En önemlisi ise yurttaşlık

hukukunda göçmenlerin yurttaşlığa kabulü konusunda kanun ve kuralların uygun hale getirilmesi ve bunun sorunmuş gibi görünmesinin ortadan kaldırılması izlenecek en güzel yöntemdir. Bununla birlikte göçmenlerin kendi vatandaşlıklarını koruyarak, güvenli statüye sahip olması yurttaşlığa geçmek için devletin farklı bir politikaya başvurması gerekmemektedir.

6.3. Sosyal- Beşeri Göç Yönetimi

Ülkelerin göç hareketlerinde kendine ait göç politikalarının ve göç yönetimi konularından sosyal- beşeri yapısının en önemli özelliği entegrasyondur. Göç edilen ülkenin toplum yapısına uyum sürecinin ve sınıfsal farklılıklar ile değişen yapısının entegrasyon kavramı ile çözülebilmesi için göçmenlerin çoğunlukla göç ettiği topluma entegre olması bu durum karşısında bütüncül bir yaklaşım ile ele alınması gerekmektedir. Sosyal boyutun etkisi, ailelerin karşılaştığı negatif tutumlar ve ülkelerin göç yasalarını ve uygulamadaki prosedürleri uluslararası hukuk kurallarını oldukça zorlamaktadır (Akıncı, Nergiz, v.d., 2015). Göç eden kişiler, göç ettikleri ülkelerin kültürlerinden etkilenir ve kendi kültürlerini gittikleri ülkelere götürerek kültürel etkileşime neden olurlar. Sosyal etkileşime en güzel örnek ise Türkiye – Suriye göç hareketidir. Suriyeli vatandaşlar en çok Türkiye' ye göç etmekte ve burada rahat ve imkânlarının kısıtlı olmadığını dile getirmektedirler. Sosyal anlaşma, kültürel etkileşim ve bütünleşme konularının yanında Türkiye'nin misafirperverliği dünyaca takdir edilmektedir. Sosyal anlaşma yetmez bunların yanında sosyal bütünleşmenin de sürdürülebilirliği ve bunun iyi yönetilmesi oldukça çok önemli ve hassas bir konudur. Bireyler veya gruplar etkileşim sürecinden olumlu veya olumsuzda etkilene bilmektedirler. Göç hareketleri sonucunda uyum süreçlerinde oldukça fazla görülen sorunlardan biride ruh sağlığı açısından benlik saygısı, kültürlenme, özgürleşme, yaşam boyu doyum gibi olgular davranışsal değişmelere yol açmaktadır (Akıncı, Nergiz, v.d., 2015). Göç hareketlerinden sonra üç evre ortaya çıkmaktadır. Bunlar bütünleşme, asimilasyon ve ayrışmadır. Bir gruba ve topluluğa aidiyet duygusu taşımanın önem kazandığı bütünleşme, asimilasyon (eritme), marjinalleşme ve ayrışma gibi olguların etkileri toplum üzerinde görülmektedir. Göç eden kişiler kendi kimlikleriyle içinde buldukları topluma uyum sağlamaları süreci bütün yönüyle ortaya çıkarmaktadır. Göç alan ve göç veren ülkeler uyum sürecindeyken entegrasyon evresi çok önemlidir. Bu süreçte beraber birçok sorun ortaya çıkmaktadır.

Entegrasyon sürecindeki teşvik çalışmalarıyla aileler hem kendi paralarını kazanmakta hem de refah seviyelerini arttırmaktadır. Bu durumda ise göz ardı edemeyeceğimiz ekonomik sıkıntılar oluşmaktadır. Bunlar; gelirlerin düşmesi, işsizlik, yoksulluk, gelirden düzensizlik vb sorunlardır. Bu sorunlarda ekonomik ve sosyal- kültürel entegrasyonların önemi bir kez daha vurgulanmaktadır. Entegrasyon sürecinin sağlıklı olabilmesi için kişiler kendi üzerine düşen görev ve sorumlulukları düzgünce yerine getirmeli, kendi öz kültürlerinden kopmadan uyum sağlayabilmeleri çok önemlidir. Aksi takdirde çok kültürlü ve dil çeşitliliği fazla olan bir toplum oluşmaktadır. Bu da bu toplumlarda oluşan sosyal- kültürel bozulmalara neden olmaktadır. Ayrıca göçmenlerin çok olduğu yerlerde bulaşıcı hastalıklar, kültürel çatışma, suç oranlarının artması gibi sorunların yaşanması göçmenlere karşı güvensizliklerin oluşmasına neden olmaktadır (Tunç, 2015:44-45). Bütünleşme

sorunu sadece birey sorunu olmadığı gibi grup, toplum ve devlet sorunudur. Devletler bu süreç içerisinde oluşacak problemlere çözüm üretmesi ve destek olması sağlıklı kültürel kimlik süreçlerini kolaylaştırmaktadır. Bu süreçte toplumların kendilerine olan özsaygıları artmakta ve güçlü güvenilir toplumlar oluşmaktadır.

Modern toplumlarda göç eden kişiler bir süre sonra kendi kültür ve kimliklerini kaybederek özgün, geleneksel ve kültürel etkileşimlerin etkisinde kalarak asimilasyona neden olmaktadır. Göç edilen ülkelerde egemen kültürlerin hâkimiyetlerini oluşturan tüm kültürler evrim geçirerek yeni yapıların oluşmasına neden olmaktadır. Entegrasyonun sağlanmadığı geleneksel göçün zorlaştırılması OECD ülkelerinde artışa neden olmaktadır. Bu durumdaki amaç ise göçmen kişilerin kendi entegrasyonlarının yönetiminde önemli rol oynayabilmelerinin teşvik edilmesi sağlamaktır (Akıncı, Nergiz, v.d.,2015). Bu nedenle çeşitli kültürel aktiviteler, dil kursları, özel oryantasyonlar vb. programlar geliştirilmektedir. Bu süreç ise özel eğitim yöntemlerinden geçmekte, bu süreçte gençler ön planda tutulmaktadır. Gençlerin entegrasyon sürecine ve bu sürece dâhil olmaları hassasiyetle ve önemle izlenmektedir. Bu çalışmaların uygulandığı bireylerin aile kökenleri, geçmiş yıllarda yaşadığı yerleşim yerlerinin kültür ve eğitim düzeyi, dil yetenekleri, ülkelerin eğitim sistemleri hepsi göz önüne alınarak sonuçların olumlu mu yoksa olumsuz mu olduğu ortaya konulmaktadır.

Kişilerin toplumsal olarak ve çevresiyle yaşadığı iletişim kopukluğu sonucu ortaya çıkan dışsallığa marjinalleşme denmektedir (Akıncı, Nergiz, v.d., 2015). Marjinalleşen birey, kendisini ekonomik, sosyal ve kültürel anlamda toplumsal açıdan sosyal çevre dışına itilmiş hissetmektedir. Entegrasyon süreci geçici bir süreç değil ilk nesillerden son nesillere kadar devam edecek olan bir sorundur. Marjinalleşen bireyler, göç hareketiyle birlikte yeni yaşam şekilleri geliştirmekte bu durum ise insanların kendi geleneksel değerlerinden soyutlanmalarına neden olmaktadır (Gökçe, 1996:156-157). Toplumda dışlanan bireylerin marjinalleşmesinin bir ileri boyutu ise ayrışmadır. Bireyler yaşadıkları toplumsal yapılarda mutlu olmamakta ve sosyal çevreden uzaklaşarak kendilerini o topluma yabancı hissetmektedirler. Bu da ayrışma olgusunu ortaya çıkarmaktadır. Aslında göç hareketiyle toplumsal soyutlanma gerçekleşirken öncelikli olarak toplum bir bütün halinde hareket etmelidir ki ileri ki zamanlarda göç hareketiyle birlikte karışık gruplar bir araya gelerek toplumda ayrışmalara neden olacaktır. Bu durum ise bize şunu göstermektedir; toplumun asimilasyon uğramasından ziyade entegrasyon sürecine uyumu daha önemlidir.

6.4. Türkiye’de Göç Yönetimi Ve Göçmen Hakları

Türkiye’nin göç yönetim politikasının gelişimi ve değişimi beş faktörden etkilenmiştir. Bu aşamalar; ilk olarak 1923-1960 yılları arasındaki göç politikası, Türkiye’nin ilk yıllarda ulus- devlet kurma ve milli kimlik ve aidiyet oluşturma yöntemleridir. Milli kimlik ve aidiyet oluşturma çabasıyla Türk soyu ve Türk kültürü taşıyan kişilerin ülkeye yerleştirilmesi ve göç politikalarıyla bir kısım yasal kuralların bu dönemlerde hayata geçirilmesi 1934 yılında 2510 sayılı İskân Kanunun’ da Türkiye’ye göç etme hakkının

yalnızca Türk soyundan meskûn veya göçebe kişileri hüküm ve karar altına almıştır (Örselli ve Babahanoğlu, 2016:4-5). İkinci faktör; Türkiye'nin NATO'ya üye olmasıyla başlamıştır. Göç politikasını güvenlik esaslı geliştirmiştir. Böylece sosyal, siyasal, ekonomik açıdan birçok stratejiler geliştirilmiştir. Üçüncü faktör; Türkiye bu dönemde NATO 'ya ve Cenevre Sözleşmesine dayanarak göç politikası oluşturmuştur. Türkiye 1990 yıllarında küresel göçle karşı karşıya kalmıştır. Dördüncü faktör; AB üyelik sorunlarıyla göç politikaları tekrar şekillenmiştir. Türkiye Avrupa ' da yapılan uluslararası bir anlaşmaya göre değerlendirilerek göç alan, göç veren ve göç geçiş ülkesi açısından hepsini taşımasıyla farklı konumda ön plana çıkmıştır. Bundan dolayı Türkiye'nin AB ile ilişkilerinde uluslararası göç hareketleri en önemli maddeler arasında konumunu almıştır (Örselli ve Babahanoğlu, 2016;6-7). Beşinci faktör ise; 2011 yılından günümüze kadar Suriye' de yaşana iç savaştan dolayı yaklaşık 3 buçuk milyon mülteci göç etmek zorunda kalmıştır. Türkiye de uluslararası koruma altına alınan göçmen kişilerin çalışması, topluma entegre olması, barınma maliyetleri Türkiye'nin göç politikalarını etkilemiştir (Doğan ve Çelebi, 2015:22-23). Türkiye'nin büyük kitlesel göç karşısındaki tutumunu belirleyen en önemli kriteri muhtaçlık gibi vicdani kriter olmuştur. Yukarıda da ifade edildiği gibi en yıkıcı ve tahrip edici göç türü siyasal ve sosyo ekonomik sebeplerden dolayı ortaya çıkan göçlerdir. Bu göç türü hem ihtiyaç duyulan kaynak bakımından hem de yarattığı güvenlik, sağlık ve ekonomik sorunlar bakımından büyük ölçekte dir. Suriye' den Türkiye' ye yoğun göç hareketi iyi bir teşkilatlanma ve yönetimle sağlam temelli kamu politikasının gerekliliğine ihtiyaç duymakta olduğundan, hükümetin göç yönetiminde oldukça önemli rol aldığı ve sağlam temelli kamu politikalarına büyük kaynaklar ayırarak, büyük bir insani felaketi önlediği görülmektedir. Göçten etkilenen hükümetler, göç nedeniyle oluşan toplumsal rahatsızlıktan kaçındıkları halde Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, göçe karşı açık kapı politikasını göze alarak insani sorumluluktan kaçmamıştır.

Türkiye göçün en tehlikeli türü olan siyasal ve güvenlik nedeniyle ortaya çıkan büyük kitlesel göçle karşı karşıya kalmıştır. Siyasal ve güvenlik nedeniyle göç hem çok hızlı hareket etmekte hem de geri çevrilemeyecek ölçüde büyük insan nüfusunu içerdiğinden hükümetleri tedirgin eden bir sosyal problem olmasına rağmen, Türkiye kendisine yönelen 3 buçuk milyon civarındaki göçmene açık sınır politikası uygulamış, büyük bir yabancı nüfus kitlesini ülkeye kabul etmiştir. Türkiye'ye taşınan bu nüfus daha Avrupa'ya gitmeden bile göç yönetimi ve göçmen politikaları bakımından en liberal ülkelerin göçmenlere karşı yasadışı bir tutum aldıkları görülmüştür. Avrupa'nın liberal partileri bile göçmen tehdidini hissettiklerinde milliyetçi partilerle yasadışı politikalar konusunda yarıştıkları göz önüne alındığında, Türkiye'nin göçe karşı ne kadar insani bir tutum aldığı görülebilir. Türkiye cumhuriyeti hükümetlerinin AB ülkeleri siyasal ve sosyo ekonomik göçün sürüklediği büyük nüfus kitleleriyle karşılaştıklarında birçok insanın hayatını riske atan sınırlarda bekleten, sınırları tel örgülerle kapatan içeri girenlere de insani ihtiyaçlarını karşılayacak kamu hizmeti sunmaktan kaçınarak tamamen izole geçici barınma yerler gösteren ve göçmenlere sınır dışı politikalar uygulayan gelişmiş batı ülkeleri sınırlarına çektiği tel örgüler ve sıkı gözetleme politikalarıyla ülkelerine göçmenlerin gelmesini durdurma çabası içine girmeye devam etmekte ve Avrupa sınırlarına ulaşmayı başaran göçmenlerin de geri

göndermek için devletler arası anlaşmalar imzalayarak göç yönetimini sürdürmek istemektedirler. Gelişmiş batılı ülkeler göçmenleri geri çevirmek için insan haklarının ihlalini hiçe saymaktadırlar. Ancak Türkiye'ye muhtaçlık kriterinden hareketle siyasal ve sosyo ekonomik nedenlerle sürüklenen bu büyük insan hareketine karşı vicdani bir tutum alarak ve açık sınır politikası uygulayarak göz ardı edilemeyecek derecede büyük bir insani fark yaratmış ve üç buçuk milyonluk yabancı topluluğa karşı büyük kaynak ayırarak kendi vatandaşlarına tanıdığı ekonomik ve sosyo haklardan göçmenleri de yararlandırmaya çaba göstermiştir.

Batı Avrupa ve dünyanın diğer gelişmiş batılı ülkelerinde göçmen hukuku ve kurumsal göç yönetimi oldukça gelişmiş olmasına rağmen büyük kitlesel göç içinde bulunan göçmenler bu haklar dışında kalmakta daha çok yasal göçmenler bu haklardan yararlanmaktadır. Ancak Türkiye'ye büyük kitlesel göç içinde gelen çok sayıda insan yasal statüye kavuşarak eğitim hakkı, çalışma hakkı, sağlık hakkı ve seyahat hakkı bakımından Batı Avrupa ve diğer gelişmiş dünyadaki ülkelere daha fazla göçmenlere haklar verilerek kaynaklar ayrılmaktadır. Türkiye'deki göçmenlere, çocuklar ve aileler kayıt altına alındıktan sonra tıpkı Türk vatandaşları gibi eğitim görmekte ve ilköğretimden, yükseköğretime kadar engelsiz yol açılmaktadır. Suriyeli çocuklara yönelik MEB 2012 yılında Arapça müfredat ile eğitimlerini desteklemiş, Suriyeli vatandaşlar arasından çocuklara eğitim vermek isteyenlerin kişilerin öğretmenlik ve gereken şartlara uygunluğu incelenerek görevlendirilmiş, Türkçe öğrenmek isteyen Suriyeliler için tesis imkânları doğrultusunda Türkçe ve meslek eğitim kursları açılmıştır (Emin; 2016:13). Böylelikle Suriyeli çocukların eğitim ihtiyaçlarının giderilmesine yönelik adımlar atılmıştır. Türk halkı göçmenleri benimseyip kendi gibi görünürken Avrupa ülkelerinde daima toplum da göçmenleri dışlayarak içselleştirmemiştir. Batılı Avrupa ülkeleri ve dünyanın diğer gelişmiş batılı ülkelerine baktığımızda ülkelere alınan çok az sayıdaki büyük kitlesel göç içinde bulunan göçmenlere bile eğitim imkânlarından yararlandırmadıkları bilinmektedir. Türkiye'de göçmenlere sadece eğitim hakkı değil, çalışma hakkında da birçok imkân sunulmuştur. Bakanlar kurulunda belirli iş kollarında ve coğrafi alanlarda çalışma izni almak için, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına başvurabilmektedirler. Çalışma izni ile birlikte göçmenler topluma entegre edilmiş olup, buldukları toplumda kendilerini ve ailelerinin hayatlarını devam ettirebilmeleri için olanak sunmaktadır (Kaya ve Eren, 2014:60). Batı Avrupa ülkeleri ve gelişmiş diğer ülkelerde eğitim hakkında kısıtlamalar olduğu gibi çalışma hakkında da kısıtlamalar göz önündedir. Batı Avrupa ülkelerinde çalışma için izni alınması gerekmektedir. Fakat bu izin üst düzey kriterlere sahip olan kişilere verilmektedir. Türkiye'de göçmenlere son derece detaylı bir sağlık hizmeti verilmekte olup bu durum hem geçici barınma merkezlerinde hem de dışında Sağlık Bakanlığı kontrolü altında yapılmaktadır. Göçmenlerin acil sağlık hizmetleri kapsamında tedavi ve ilaçlardan katılım payı almamaktadır (Kaya ve Eren, 2014:58-59). Özel durumlarda bile Türk vatandaşları gibi sağlık hizmetlerinden yararlanmaktadırlar. Türkiye'deki göçmenlerin seyahat hakkı da sağlanılmıştır. Yurt içinde il gezmeleri serbest, sadece güvenliklerini koruyabilmek ve herkesin bulunduğu illerde sabit ikamet edebilmeleri için yapılan uygulamalar bulunmaktadır. Bir göçmen bulunduğu

ilden başka bir ile seyahat etmek isterse göçmenlerin buldukları illerdeki Göç İdaresi İl Müdürlüğünden 'seyahat izin belgesi' almaları gerekmektedir. Bu belge için hiçbir ücret talep edilmemektedir. İzin belgesinde kaç günlük seyahat edecekleri ve nereye gideceklerini belirtmeleri gerekmektedir. Bu izin belgesiyle Türkiye'nin her yerini gezmektedirler. Batı Avrupa ve dünyanın gelişmiş diğer batılı ülkelerinde böyle bir hak tanınmamaktadır. Türkiye'de izin belgesiyle gezme özgürlüğü varken Avrupa Ülkelerinde başka bir ile gidildiğinde yasal kurallara aykırı denilerek ceza verilmektedir.

7.Sonuç

Göç sorunu sadece ülkesini terk eden birey ve grupları etkilemediği gibi hedef aldığı ülke vatandaşlarını da etkilemiştir. Bu durumu minimize edilebilmesi için göçmenlerin topluma entegre edilmesi gerekmektedir. Türkiye son yıllarda coğrafi ve stratejik konum nedeniyle geniş boyutta büyük kitlesel göç hareketine maruz kalmış ve birçok göçmene kapılarını açmıştır. Türkiye Cumhuriyeti büyük göç dalgalarıyla karşı karşıya kalmasına rağmen Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarına sağladığı hakları göçmenlerden esirgemeyen bir insanı göç politikası izlemiştir. Türkiye Cumhuriyeti göçmenlere yönelik hiç bir kriter belirlememiş ve bu durumda ele aldığı temel etken muhtaçlık gibi vicdani kriter olmuştur. Açık kapı politikası ile birçok göçmeni ülkesine kabul etmiş bunun için ciddi miktarlarda kaynaklar ayırmıştır.

Batı Avrupa ve diğer gelişmiş ülkeler bu büyük kitlesel göçe karşı dışlayıcı, yasakçı ve negatif yönde bir tutum sergilemiştir. Bu ülkeler her ne kadar hukuk bakımından gelişmiş ve sağlam sistem temellerine dayansa da büyük kitlesel göçlerle karşılaştıkları durumda katı bir yasakçı politika izlemişlerdir. Göç iç politikaya alet edilemeyecek gibi ya da uluslararası ilişkilerde "ulusal çıkarlar esastır" şeklinde soğuk ve de vicdansız dış politika soğanlarına terk edilemeyecek kadar insani bir durumdur. Göç yönetiminin insani esaslar üzerine kurulamaması durumunda ortaya çıkacak insani felaketin sonucu bugünkü tahminlerin çok ötesinde olduğu muhakkaktır. Ancak uluslar arası toplum hala göçe karşı insani ve vicdani tutum almaktan çok uzak kalmakta kamuoyu eleştirisi oy kaybı tedirginliği içinde yasakçı ve dışlayıcı davranmakta ve Türkiye'yi göçmenlere karşı insan gibi davranan tek ülke konumuna iterek onu maliyeti çok yüksek değerli bir yalnızlığa itmektedir.

Kaynakça

- Abadan-Unat, N.. (2002). Bitmeyen Göç Konuk İşçilikten Ulus Ötesi Yurttaşlığa. İstanbul: İstanbul Bilge Üniversitesi Yayınları
- Akbulut, G.. (2008). Göçler ve Göç çeşitleri, www.geography.blogcu.com
- Akkaya, T.. (1979). Göç ve Değişme. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları
- Akıncı, B., Nergiz, A., ve Gedik, E..(2015). Uyum Süreci Üzerine Bir Değerlendirme: Göç Ve Toplumsal Kabul, Göç Araştırmaları Dergisi(The Journal Of Migration Studies), 1 (2): 58-83

- Arslan, İ., Bozgeyik, Y., Ve Alancioğlu, E.. (2017), Göçün Ekonomik Ve Toplumsal Yansımaları: Gaziantep'teki Suriyeli Göçmenler Örneği
- Arslan, E.. (2017). Norveç nüfusunun yüzde 17'si göçmen, www.hurriyetgazatesi.com
- Arwen. (2008). Dünyadaki Göçlerin Nedenleri, <https://www.delinetciler.org>
- Aydoğanoglu, E.. (2007). Uluslararası Emek Göçü, Yasadışı Göç ve Göçmen İstihdamı, www.emekdunyasi.net
- Aksoy, Z.. (2012). Uluslararası Göç ve Kültürlerarası İletişim Uluslar arası Sosyal Araştırmalar Dergisi: 5 (20): 294-295
- Akan, Y. ve Arslan, E.. (2008). Göç Ekonomisi. Bursa: Ekin Basım Yayın
- Bakırtaş, T. Ve Kandemir, O.. (2010). Gelişmekte Olan Ülkeler ve Beyin Göçü Türkiye Örneği, Kastamonu Eğitim Dergisi, 18 (3): 963
- Başel, H.. (2007). Türkiye'de Nüfus Hareketleri ve İç Göçün Nedenleri, 1 (53): 515-542 dergipark.gov.tr/@halisbasel
- Başel, H.. (2003). Sosyal Politika Açısından İç Göçler Sivas'tan İstanbul'a Göç Örneği, 1 (56): 316-390 dergipark.gov.tr/@halisbasel
- Bayraklı, C.. (2007).Dış Göçün Sosyo- Ekonomik Etkileri: Görece Göçmen Konutları'nda (İzmir) Yaşayan Bulgaristan Göçmenler Örneği, 1-174
- Bülbül, S. Ve Köse, A.. (2010). Türkiye'de Bölgelerarası İç Göç Hareketlerinin Çok Boyutlu Ölçekleme Yöntemi İle İncelenmesi, İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi, 39 (1): 75-94
- Bozan, İ.. (2014). Türkiye'de İç Göç Hareketleri ve Göçün Eğitim Üzerinde Etkisi: Bir Durum Çalışması, 8
- Çavuşoğlu, H.. (2006). Uluslar arası Göç Nedenleri, Tipleri, Türleri ve Göçmenler, www.balgoc.org
- Danış, D.. (2017).Nüfus Meselelerine Demografik Bir Bakış Açısı Göçler, www.acikders.org
- Demir. B.. (2012). Kanada Almanya'ya örnek oldu, www.m.dw.com.tr
- Dellal. B.. (2016). Avustralya'nın yüzde 44'ü göçmen kökenli, www.gazetevatan.com
- Demirhan, Y. ve Aslan, S.. (2015). Türkiye'nin Sınır Ötesi Göç Politikaları ve Göç Yönetimi, 5 (9): 23-44
- Demirkan, B.. (2011). Göç ve Göç Psikolojisi, www.tavsiyeediyorum.com
- Dinçer. Z.P.. (2013). İklim Değişikliği ve Göç, www.yesilgazete.org
- Dücan, E.. (2016). Türkiye'de İç Göçün Sosyo-Ekonomik Nedenlerinin Bölgesel Analizi, Adana Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü, ADANA, Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 12 (2): 3-6-8-14-17

- Emniyet Genel Müdürlüğü, (2001). Dünyada ve Türkiye’de Yasadışı Göç, Emniyet Genel Müdürlüğü Yabancılar, Hudut, İltica Dairesi Başkanlığı, www.egm.gov.tr
- Eraldemir, Z.. (2013). Türkiye’de Göç Sorunu Göçlerin Sosyo- Ekonomik Yansımaları İskenderun- Dört Yol Örneği Yüksek lisan Tezi
- Elitok, S.. (2015), 21. Yüzyılda Küresel Göç Eğilimleri, www.sabanciuniv.edu.tr
- Ekonomik, Siyasi ve İnsani Açından Göç ve Mültecilik, (2015), Tüsiad, www.tusiad.org
- Emin, N.M.. (2016). Türkiye’deki Suriyeli Çocukların Eğitimi, Seta, 53: 13
- Güllüoğınar, F.. (2012). Göç Olgusunun Ekonomi- Politigi ve Uluslararası Göç Kuramları Üzerine Bir Değerlendirme, Anadolu Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü
- Göç alan ve Göç veren yerlerdeki oluşum, (2017). <http://cografyabilgi.blogcu.com>
- Göçlerin nedenleri ve sonuçları, (2017), www.bilgiustam.com
- Göçlerin nedenleri ve sonuçları, (2017), www.ders.net.com
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, (2015). Göç Tarihi, Göç İdaresi www.goc.gov.tr
- Gök, G.O.. (2016). Kimin Güvenliği? Uluslararası Göç-Güvelik İlişkisi ve Uluslararası Örgütlerin Rolü, www.kosbed.kocaeli.edu.tr
- Gökçağtı, M. A.. (2004). Nüfus Mübadelesi: Kayıp Bir Kuşanın Hikâyesi, İstanbul, İletişim Yayıncılık
- Gül, K.O..(2007). Doğu Türkistan Türkiye Göç İdaresi, www.goc.gov.tr
- Hoca. K.. (2015). Doğal Afetlerin Neden Olduğu Göçler, www.kadirhoca.com
- İçduygu, A.. (2015), Türkiye, Nereye Kadar Bir Göç Ülkesi, www.mirekoc.ku.edu.tr
- İltica ve Göç Mevzuatı, (2017). www.goc.gov.tr
- Kanada Göçmenlik Politikasında Adaylara Avantaj Sağlayacak Gelişmeler (2017), www.yurtdisinayerlesmek.com,
- Kanada’da Göçmenlik ,(2017). <http://www.muratkandemir25.blogspot.com>
- Kandemir. M.. (2015). Kanada ve ABD göçmenlik politikalarının karşılaştırılması, www.canadaturk.com
- Kandemir. M.. (2015). Kanada’nın değişen göçmen dokusu, www.canadaturk.com
- Kaya, İ. ve Eren, Y.E.. (2015). Türkiye’deki Suriyelilerin Hukuki Durumu, Seta, 55: 58-59-60
- Koca, M.. (2002). AB Ülkelerinde Göç, Mülteciler ve Yabancı Uyrukların İstihdamı Türk İdaresi Dergisi, www.tid.gov.tr
- Kula, U.. (2009). Kişisel Güvenlik Bağlamında Türkiye’de Göç Sorunu ve Getirdikleri, www.umut.org.tr

- Küresel Isınma, (2017), İklim Değişikliği Ve Türkiye'ye Etkileri Kocaeli su ve kanalizasyon idaresi genel müdürlüğü, www.isu.gov.tr
- Koçak, Y. ve Terzi, E.. (2012). Türkiye'de Göç Olgusu, Göç Edenlerin Kentlere Olan Etkileri ve Çözüm Önerileri, Kafkas Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 3 (3): 3-19
- Mevsimlik göçlerin sebep ve sonuçları, (2017), www.arsivbelge.com
- Naz, Y.. (2015). Türkiye'nin Uluslar Arası Göç Politikası Ve Uluslar Arası Göçün Türkiye'deki Güncel Sorunları, Süleyman Demirel Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, 15-19
- Park, E.. (1914). "Racialassimilation İn Secondarygroupswithparticular Reference Tothenegro"(Zenci'ye Özel Olarak Atıf Yapan İkincil Gruplarda Irksal Asimilasyon), Amerikan Sosyoloji Dergisi, 19 (5): 608
- Özer, İ.. (2004). Kentleşme Kentlileşme Ve Kentsel Değişim, Ekin Kitabevi Yayınları
- Örselli, E. ve Babahanoğlu, V.. (2016). Türkiye'nin Göç Yönetimi Ve Göçmen Politikalarının Gelişimi Kamu Politikası Analizi. 9 (43): 2065
- Salli, E..(2008). Göçlerin Mekânsal Etkileri, www.enginsalli.blogcu.com
- Şen, F. ve Koray, S.. (1993). Türkiye'den Avrupa Birliğine Göç Hareketleri, www.ata.boun.com
- Tezcan, M.. (1987). Ülkemizde Göç ve Eğitim Sorunları, (Ankara), www.dergiler.ankara.edu.tr
- Tüfekçi, S.. (2002). Kırsal Kesimlerden Büyükşehirlere Göç ve Göçün Aile Yapısında Meydana Getirdiği Değişiklikler İstanbul Örneği, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi
- Türkiye'nin Portalı, (2017). www.turkiyeninportalı.com
- Tümtaş, M. S. ve Ergun, C.. (2016). Göçün Toplumsal ve Mekânsal Yapı Üzerindeki Tepkileri, 21 (4): 1352
- T.C, İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, Göç Yönetimi Uyum Çalıştayı, www.goc.gov.tr
- Toksöz, G.. (2006). Uluslar arası Emek Göçü, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları
- Ünver, C.. (2010). Türkiye'nin Göç Siyasetine İlişkin Yeni Yaklaşımlar, www.turksam.org.tr
- Yavan, A. Z.. (2015), Ekonomik, Siyasi ve İnsani Açından Göç, Görüş Dergisi Tüsiad, 88: 5-6
- Yılmaz, A.. (2014). Uluslararası Göç Çeşitleri, Nedenleri ve Etkileri, www.researchgate.net
- Yıldırımoglu, H..(2005). Uluslararası Emek Göçü 'Almanya Türk Emek Göçü' 8: 1

Yaylagül, C.. (2011). Göç Sorunu ve Yeni Göç Politikalarının Uygulamasında Kent Konseylerinin Birleşimi, www.academia.edu.tr

Zeus, (2013). Göç Çeşitleri Nedir, www.goçcesitleri.gov.tr

ZOİDO, P. (2013). Göçmen öğrenciler, eğitim sistemleri ile ilgili bize ne söyleyebilirler? www.pisa.meb.gov

<http://www.waitheblog.com>

www.unhcr.org